Stiftelsen Arkivet

SENTER FOR HISTORIEFORMIDLING OG FREDSBYGGING

Årsberetning 2012

Stiftelsen Arkivets formål er:

- *Å eie og forvalte det tidligere Statsarkivet i Kristiansand, som ble brukt som hovedkvarter for Gestapo under okkupasjonen 1940-45.*
- *Innpasse bygget i et informasjonssenter om okkupasjons- og krigstida, samt utvikle et utdanningssenter for framtidsrettet fredsarbeid og konfliktløsning.*
- *Utvikle et nært samarbeid med tilsvarende organisasjoner nasjonalt og internasjonalt, samt å sikre et godt samarbeid med alle deler av utdanningssystemet.*
- *Drive og forestå forskning på de områdene som er relevante for Stiftelsen Arkivet (jfr. vedtekter).*

Stiftelsen Arkivets visjon og faglige grunnlag er:

- *Fra Menneskeforakt til Menneskeverd*
- *Å Styrke arbeidet for grunnleggende menneskeverd, demokrati og holdningsdannelse, og gjennom dette å styrke utvikling av dialog og forståelse mellom individer, grupper organisasjoner på det lokale plan og i storsamfunnet.*
- *Skape en praksisarena for arbeid med skoleungdoms refleksjon over krig og okkupasjon, med utgangspunkt i lokal okkupasjonshistorie. Forankre denne kunnskapen i et målrettet arbeid med fred som fokus, for på den måten utvikle dagsaktuell viten.*

Stiftelsen Arkivet – et framtidsrettet fredssenter

Aslak J. Brekke, direktør

Etter åpning av ny permanent utstilling i Gestapokjelleren høsten 2011, har vi i 2012 opplevd en fornyet interesse fra skoler og allmenhet. Mye må nok tilskrives 22. juli-tragedien - og merkbar er den økte interessen for de historiske, politiske og ideologiske linjene fra 1930 og 40-tallet, og fram til radikalisering og ekstremisme i vår egen tid.

Mer enn 13.000 personer har enten vært på besøk, fått undervisning eller deltatt på arrangementer i vår regi i løpet av 2012. Av disse har rundt 7.000 skoleelever deltatt på undervisning med Stiftelsen Arkivet. I denne sammenheng vil jeg fremheve markeringen av Holocaustdagen som vi hvert år arrangerer i samarbeid med Kristiansand kommune, Vest-Agder Røde Kors og FN-sambandet Sør. I en tid med voksende antisemittisme, antisiganisme og fremmedfrykt, tror vi at "kristiansandsmodellen", hvor mer enn 600 niendeklassinger bruker en hel skoledag på å lære mer om menneskeforakten som førte frem til Holocaust, er en viktig investering for fremtiden.

Krigsseilerne skulle vært vår store satsing i 2012, men slik ble det ikke. Allerede i mars fikk vi tilbakemelding om at Stiftelsen Hestmanden ikke kom til å utbetale kontraktsfestede og nødvendige midler for å videreføre prosjektet ut 2013. Alle våre tre ansatte fikk oppsigelse og sluttet i løpet av sommeren. En av våre ansatte som hadde permisjon fra sin faste stilling ved Stiftelsen Arkivet har fortsatt å jobbe frem kunnskap om krigsseilerne – nå som et rent forskningsprosjekt. Vårt arbeid med krigsseilerne har belyst et område som mangler forskning og faglig fokus. Vi håper å bidra til en fornyet faglig interesse for denne sentrale delen av vår historie.

Av høydepunkter i 2012 er Kjetil Koskela Grødums doktordisputas det største. Etter flere års satsning på forskning, har vi nå levert institusjonens første PhD. Grødums avhandling lanserer ny teori ved hjelp av begrepet "Narrative Justice" innenfor fagområdet "Transitional Justice" (overgangs-rettferdighet). Her vises hvordan rettsoppgjøret mot lederne fra Røde Khmer etablerte en kollektiv fortelling om hva som skjedde, og hvordan dette kan bidra til virkelig forsoning og fred. Det rettes et spesielt søkelys mot ofrene og hvordan de gjennom historiefortellingen knyttet til rettsoppgjøret kan oppnå en form for rettferdighet gjennom fortelling – "Narrative Justice". Historiefortelling blir slik et viktig instrument for å sikre effekten av et rettslig oppgjør i tidligere konfliktsamfunn.

Vi hadde håpet at Stiftelsen Arkivet i 2012 skulle fått et gjennomslag i saken om renovering og utbygging, det har vi ikke. Søknaden vår har for andre året ikke nådd frem i Kunnskapsdepartementets prioriteringer – det kan bety at vi må endre planer. Det positive i saken er at Vest-Agder fylkeskommune har innstilt oss til 8 millioner kroner i 2016. Vi håper og tror at dette betyr at hele "regionen" stiller seg positive til videre utvikling av og ved Stiftelsen Arkivet.

Stiftelsen Arkivet har entusiastiske og dyktige medarbeidere som har taklet utfordringene året har gitt på en imponerende måte. Humankapitalen er vår viktigste styrke og har bidratt til å utvikle et unikt og spennende kompetansemiljø på Agder.

Aslak J. Brekke
direktør

Publikasjoner

Bøker

I 2012 utga Stiftelsen Arkivet 2 bøker

Bombinga på Risnes

I Stiftelsen Arkivets lokalhistoriske serie kom «Bombinga av Risnes» ut. Boken er skrevet av Alf Eftestøl. Handlingen er hentet fra bombingen på Risnes i Kvinesdal 16. november 1943, hvor 131 fly slapp omtrent like mange bomber over en gård hvor det bodde omkring 50 mennesker. Arnfinn Moland har skrevet forord til boken. Stiftelsen Arkivets lokalhistoriske serie gis ut i samarbeid med kommuner og historielag i Agder. Serien skal supplere forskningslitteraturen om annen verdenskrig i Norge gjennom øyenvitneberetninger og engasjement for lokal og regional historiefortelling.

Nytt blikk 2012 – årsskrift fra Stiftelsen Arkivet

Nytt Blikk tar opp tema som er knyttet til Stiftelsen Arkivets virksomhet. Tema for Nytt Blikk 2012 er: Arvesynden – Oppgjøret med krigsgenerasjonen. Nytt Blikk 2012 inneholder ulike bidrag om hvordan det har vært og er å være etterkommer av en nazist, eller et såkalt NS-barn. Bidragsytere var: Ebba D. Drolshagen, Bjørn Westlie, Mirjam Kristensen, Terje Moen, Ole Wilhelm Klüwer, Knut Engelskjøn, Nils Christian Moe-Repstad, Helle Aarnes, Julia Butschkow, Dag Ellingsen og Rune Tinbod-Hovde.

Andre publikasjoner 2012:

- "Hvordan kunne det skje?", av Eystein Ellingsen. Fædrelandsvennen
- "Minnesmerker som vår tids avtrykk i historien", av Ingvild Ruhaven. www.fvn.no
- "Hvordan arbeide med historisk minne i klasserommet? Undervisningsopplegg og veiledning." Sharing European Memories at School Project Number: 510410-LLP-1-2010-1-ES-COMENIUS-CMP, medforfattere Eystein Ellingsen og Ingvild Ruhaven.
- "Instrumentell bruk av historien om Røde Khmer-regimet i Kambodsja. Fra politisk maktspill til historisk rettferdighet", av Kjetil Grødum. I boken "Den vanskelige historien", Bjørg Seland (red.). (Cappelen Damm 2012).
- "Narrative Justice. A study of transitional justice in Cambodia discussed on the basis of elements from Paul Ricoeur`s Philosophy". Doctoral Disertation for the degree Pholosophiae Doctor (PhD) in Religion, Ethics and Society, av Kjetil Grødum. University of Agder, Faculty for Humanities and Education (2012). ISBN:978-82-7117-718-8, ISSN:1504-9272.

Foredrag

26. januar:	Foredrag om krigsseilerne, Hovedgårdstunet
14. februar:	Foredrag "Kan vi lære av historien?" AUF Vest-Agder
24. februar:	"As a society, how do we remember the past and in what form?" (Panel SEM@s), Challenging History Conference, London
24. februar:	"Authentic site, Museum and Education Centre: The experiences of Stiftelsen Arkivet", Challenging History Conference, London,
07. mars:	Om Stiftelsen Arkivet, Lillesand Lions,
14. mars:	Om å lære fra historien, NVIO Mandal
14. mars:	Foredrag i og om Tilfluktsrommet
15. mars:	Ressursforedrag for omviserne, Arkivet
21. mars:	Foredrag om Krigsseilerne i Oslo sjømannsforening
28. mars:	Foredrag "Kan vi lære av historien?" For Seniorsaken
28. mars:	Foredrag "Kan vi lære av historien?" NVIO Kristiansand
29. mars:	Formidlingsworkshop for omviserne på Arkivet
12. april:	Foredrag om krigsseilerne, Fredrikstad Sjømannsforening
18. april:	Foredrag om krigsseilerne, Kristiansand Rotary
19. april:	Foredrag og omvisning på Hestmanden for Fartøyvernsentrene
27. april:	Foredrag "Kan vi lære av historien?" Eldrerådet
02. mai:	Foredrag "Kan vi lære av historien?" Barbu menighet
04. mai:	Omvisning for UiA-besøk, 2 stk.
08. mai:	Foredrag om krigsseilerne for Hisøy Menighet
10. mai:	Krigsseilernes dag
05. juni:	Omvisning for HIFO Agder på Hestmanden
22. august:	Omvisning og informasjon for IMDI Sør
22. september:	Omvisning og informasjon for Irans ambassadør til Norden med følge fra Vest-Agder fylkeskommune
10. oktober:	Foredrag "Kan vi lære av historien?
16. november:	Om Sharing European Memories i Norge, Lærerseminar i San Sebastian

Andre litterære aktiviteter

After the Crisis - An International Conference on Narratives of Traumatic Events.

Stiftelsen Arkivet samarbeidet med Universitetet i Agder og Universitetet i Bergen om konferansen som ble avholdt 6. -8. juni 2012. En av dagene ble konferansen lagt til Arkivet. Tema for denne dagen var: Traumer og holocaust. Den internasjonalt anerkjente forfatteren Steve Sem-Sandberg og professor Jacob Lothe holdt foredrag. Det var deltakere fra hele verden til stede på konferansen.

Var Hamsun tilregnelig

Var den sene Hamsun tilregnelig? hvis nei - Hva så? Bør det få konsekvenser for lesing av litterære tekster at forfatteren har bestemte politiske meninger eller er politisk syk? Paneldebatt i samarbeid med Ibsen- og Hamsundagene i Grimstad. 16. august 2012.

Tirsdagsforedraget

Tirsdagsforedragene finner sted på arkivet den første tirsdagen hver måned. Stiftelsen Arkivet ønsker med foredragsserien å skape debatt om sentrale spørsmål i vår tid gjennom formidling av ny kunnskap om og nye tolkninger av norsk krigshistorie. I 2012 ble Stiftelsen Arkivets virksomhet aktualisert blant annet gjennom forfattermøter på Arkivet. Ansatte på Arkivet ble utfordret til å lede forfattermøtene. Tirsdagsforedrag i 2012: Minka Qvale, Øyvind Strømmen, Goranja Ognjenovic, Bjørn Westlie, Aslak Nore, Jon Michelet.

Jon Michelet i samtale med Bjørn Tore Rosendahl

Større rom for menneskeverd

Under paraplyen større rom for menneskeverd arrangerte organisasjonene på Arkivet ulike arrangement i 2012.

(Folkemøter og seminar : Myter, sannheter og misforståelser. Verden sett gjennom romfolkets øyne. Med foredrag av Ada Engebretsen (NOVA) og Fader Christoforos Schuff. Seminar om grunnlovfesting av menneskerettighetene med Inge Lønning.)

Historie og dokumentasjon

Stiftelsen Arkivet har et omfattende bibliotek

Vi er à jour med å registrere og arkivere alt historisk kildemateriale som er avlevert. Dette gjelder både skriftlig dokumentasjon og gjenstander.

Om lag 125 skriftlige og muntlige publikumshenvendelser av historiefaglig art er besvart.

Vi har startet arbeidet med å gjøre mer kvalitetssikret historisk informasjon innen våre temaområder tilgjengelig på nettsiden.

Vi er i gang med å etablere et prosjekt som går ut på å gjøre våre samlinger av skriftlig kildemateriale, historiske objekter, fotografier og tidsvitneopptak på film tilgjengelig for publikum. Dette handler dels om ressurser (tid og penger), dels om fysisk kapasitet på huset. I året som er gått har vi merket at vi ikke har den plassen som skal til for å kunne tilgjengeliggjøre kildemateriale for publikum slik vi ønsker. Det er også en utfordring å nyttiggjøre seg arkivressursen i egen virksomhet (til forsknings-, undervisnings- og utstillingsformål).

I året som er gått har vi utviklet en løsning for audioguide til bruk for besøkende som vandrer rundt i utstillingen i Gestapokjelleren på egen hånd. Vi greide å finansiere en grunnmodul, med fem lydspor lest inn på norsk og engelsk. Systemet fungerer som et intranett på huset, der informasjon i tekst, lyd og bilder kan hentes fra egen smarttelefon. Tilbudet vil bygges ut etter hvert. Alle tekstene skal også leses inn på tysk.

Bibliotek

Fagbiblioteket består av en betydelig boksamling innen senterets fagområder med hovedvekt på lokal okkupasjonshistorie.

Biblioteket ligger i 2. etasje på Arkivet og har tilgjengelige leseplasser.
Forfatter Mirjam Kristensen er ansatt som bibliotekar.

Hun får hjelp av to pensjonister, Randi Roland Huseth og Else Marie Olsen.

Undervisning

Statistikk over undervisningsaktivitetene, 2012-tall

	Barne-skole	Ungdoms-skole	Vgs.	UiA/ Høgskole	Lærere*	SUM	2011
Omvisning med undervisning	0 (0)	3249 (2954)	272 (210)	285 (189)	0 (0)	3806	(3328)
Annen undervisning**	221 (424)	1451 (899)	1332 (470)	116 (10)	92 (78)	3212	(1921)
SUM	**221 (424)**	**4700 (3853)**	**1604 (680)**	**401 (199)**	**92 (78)**	**7018**	**(5274)**

* Ca. 280 lærere har vært med klassene på omvisning

**Annen undervisning er blant annet opplegg gjennom Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder, seminarer og fagdager for skoleelever, studenter og lærere, enkeltarrangementer (Holocaustdagen, lansering av Krigsarkiver.no, fagdag, 8. mai-markering).

Omvisning og undervisning i Gestapo-kjelleren

I løpet av vårsemesteret ble "ny omvisning og undervisning" innarbeidet etter åpningen av ny utstilling høsten 2011. I løpet av våren ble det holdt to ressursforedrag for omviserne, én om selve utstillingen og ett workshop om hva som er god formidling. I juni viste et evalueringsmøte med omviserne at omvisningen var kjørt godt inn i løpet av våren. Noen mindre justeringer til manus, logistikk og filmene som vises vil bli gjort i 2013.

Våren 2012 var undervisningen etter omvisning i stor grad preget av 22. juli-rettsaken. Denne ga en aktualitet til det vi arbeider med i undervisningsøkten – nemlig å trekke linjer fra andre verdenskrig til kampen for menneskeverd, menneskerettigheter og demokrati i vår tid. Denne måten å arbeide på tar på alvor den utfordring Arkivet har med å "gå inn i vår tid" og være synlige i arbeidet med aktuelle problemstillinger.

Sharing European Memories at School

Prosjektet *Sharing European Memories at School*, finansiert gjennom EUs Comenius-program, er nå avsluttet. Sammen med partnere fra Spania, Italia, Slovenia, Polen og Storbritannia har vi i 2011 og 2012 arbeidet med å utvikle en metode for å undervise i *historisk minne* i klasserommet. Minnebegrepet kan hjelpe elever med å utvikle et mer nyansert syn på historien, og bringe historien nærmere elevenes personlige erfaringer. Som et ledd i prosjektet samarbeidet vi med en niendeklasse ved Havlimyra skole våren 2012, der klassen analyserte lokale minner fra andre verdenskrig gjennom ekskursjoner til minnesmerker og samtaler med tidsvitner. Prosjektets hovedprodukter er håndboken *Hvordan arbeide med historisk minne i klasserommet? Undervisningsopplegg og veiledning og en nettbasert database for europeiske minner*.
Prosjektleder: Ingvild Ruhaven

Challenging History Conference

Relatert til EU-prosjektet *Sharing European Memories at School* var deltakelsen på Challenging History Conference i London i slutten av februar. Dette var en konferanse om vanskelig historie og historieformidling i museer, og Stiftelsen Arkivet bidro med to innlegg. Ett innlegg var en presentasjon av *Sharing European Memories at School* sammen med tre andre partnere, og et annet foredrag diskuterte utfordringer ved å være et autentisk sted, museum og undervisningssenter. I kjølvannet av konferansen ble foredragsholdere invitert til å bidra med artikler til en bok om *Challenging History*, og Stiftelsen Arkivets kapittel ble antatt. Boken kommer i løpet av 2013.
Forfattere: Bjørn Tore Rosendahl og Ingvild Ruhaven

Ingvild Ruhaven, undervisningsleder og Eystein Ellingsen, formidler

Da Arne var barn, var det krig

Dette tre timer lange undervisningsopplegget for 2. trinn på barneskolen ble kjørt gjennom Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder for 166 elever høsten 2012. Barna lærer om hverdagslivet og om sensur og motstand under krigen blant annet gjennom et møte med tidsvitnet Arne Eilertsen. Til slutt rettes fokuset mot egne liv og egen hverdag, og produksjon av fredsarmbånd. Kurset er søkt inn til Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder for skoleåret 2013/2014, men denne gang som en skoleturné.
Prosjektleder: Eystein Ellingsen

Tilfluktsrommet

For sjette år på rad ble undervisningsopplegget "Tilfluktsrommet" gjennomført i samarbeid med Den kulturelle skolesekken. I år deltok 295 elever i vårsemesteret og 341 elever i høstsemesteret. Elevene møter i Tilfluktsrommet på Lund der de lever seg inn hvordan det er å leve i frykt under en krig, og videre lages en effektfull bro til elevens egen hverdag. Siste del av dagen gjennomføres på Arkivet, der elevene utfordres til å skrive om disse temaene. Kurset er søkt inn til Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder for skoleåret 2013/2014.
Prosjektleder: Eystein Ellingsen

Jakten etter jødene på Agder

Nytt i 2011 var opplegget "Jakten etter jødene på Agder", basert på boken ved samme navn (utgitt av Stiftelsen Arkivet i 2010). Opplegget ble kjørt gjennom Den kulturelle skolesekken for elever i videregående skole både i vårsemesteret (435 elever) og høstsemesteret (446 elever).

I undervisningsopplegget inviteres elevene med på jakten etter historien til jødene på Agder under andre verdenskrig. Målet er å gi elevene et innblikk i et tema som få har visst noe om inntil nylig og gi dem kilderedskaper til å jobbe som historikere i en dobbelttime. Høsten 2012 startet opplegget med en nylaget introfilm om Moritz Rabinowitz, som hadde klesbutikk i Kvadraturen. Kurset er søkt inn til Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder for skoleåret 2013/2014.
Prosjektleder: Ingvild Ruhaven

Holocaustdagen

Den 27. januar arrangerte Stiftelsen Arkivet Holocaustdagen med et stort arrangement i samarbeid med Røde Kors, FN-sambandet Sør og Kristiansand kommune. 654 niendeklassinger fra Kristiansand fikk et heldags undervisningsopplegg i Fønix kino med fokus på Holocaust, folkemord, rasisme og diskriminering. Terroren og massakren i Oslo og på Utøya 22. juli 2011 var et tankevekkende bakteppe, og lederen for Nasjonal støtteforening etter 22. juli, Trond Blattmann, holdt en sterk appell om hva som kan skape grobunn for rasisme og diskriminering. På programmet for øvrig stod Mona Levin med sin sterke familiehistorie, teaterstykket "Kuan Yin", filmen "Napola – der Führers Elite", samt fire undervisningsstasjoner i regi av arrangørene samt Forum for Levande Historia i Stockholm. Tilbakemeldingene fra elever, lærere og Kristiansand kommune var entydig positive.
Prosjektleder: Eystein Ellingsen

Holocaustdagen.no

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet drifter Stiftelsen Arkivet nettsiden holocaustdagen.no. Nettsiden inneholder informasjon om markeringer av Holocaustdagen over hele landet, og ikke minst finnes en rekke pedagogiske opplegg om Holocaust, rasisme og diskriminering, samt oversikt over relevante databaser, tidsvitneintervjuer, filmer m.m.
Prosjektleder: Ingvild Ruhaven, prosjektmedarbeider: Kristoffer Fjalsett

Krigsarkiver.no

I samarbeid med Statsarkivet i Kristiansand og Interkommunalt Arkiv i Vest-Agder har Stiftelsen Arkivet utviklet nettstedet Krigsarkiver.no. Her har vi tilgjengeliggjort kilder knyttet til andre verdenskrig på Agder og laget tilhørende pedagogiske opplegg rettet mot historieelever i videregående skole.

Ved utgangen av 2011 var nettstedet i all hovedsak ferdigstilt, og det ble offisielt lansert 8. mars på Lister videregående skole i Flekkefjord, da i alt 200 elever fikk lære om kinosteiken i Flekkefjord under andre verdenskrig.

Fra Stiftelsen Arkivets kantine, som er døpt til Kafè Solm.

Lærerkurs

I 2012 arrangerte Stiftelsen Arkivet ett lærerkurs. Sammen med FN-sambandet og Fagforum for samfunnsfag (Vest-Agder) arrangerte vi kurs om ideologier på Sørlandske Lærerstevne i oktober, med 70 deltakere. Tema var "Fryktens logikk – terror som virkemiddel". Evalueringene fra lærerne var svært positive.

Forskningsaktivitet

Kjetil Grødum disputerer for sin PhD "Narrative Justice".

I regi av Universitet i Agder gjennomførte Stiftelsen Arkivet sin første doktorgradsdisputas 8. november. Kjetil Grødum disputerte på Arkivet med avhandlingen "Narrative Justice – A study of transitional justice in Cambodia discussed on the basis of elements from Paul Ricoeur`s philosophy".

I løpet av året har grunnlaget for to nye doktorgradsprosjekt tatt form:

I 2012 har historiker/forsker Thomas V.H. Hagen etablert forskningsprosjektet "Kampen om kinoen", der kinoen ses som en arena hvor ulike typer konflikter utspilte seg mellom norske og tyske aktører under annen verdenskrig. Kino var omdreiningspunkt for samarbeid og motstand på felter som filmpolitikk, sensur og propaganda, folkelige aksjoner i en krigstid (streik, boikott og demonstrasjoner), økonomi, kommunalt selvstyre, nasjonal selvhevdelse og tysk-norsk sameksistens. Kinoen var også en sosial møteplass, et sted der nordmenn og tyskere møttes. Prosjektet vil også undersøke forholdet mellom Reichskommissariat og Statens filmdirektorat, og forholdet mellom ulike NS-styrte departementer. Og hvor nazifiserte var kinoene? Målet er at prosjektet blir et phd-prosjekt med formelt opptak på universitet fra høsten 2013.

I 2012 har historiker/forsker Bjørn Tore Rosendahl etablert et forskningsprosjekt som skal belyse fenomenet "Krigsseilere". De norske krigsseilerne innsats var det viktigste norske bidraget under andre verdenskrig, men det er likevel et tema det er blitt forsket lite på. En prosjektskisse for en artikkelbasert PhD ble i 2012 ferdigstilt, kildearbeidet til første artikkel kom godt i gang og professor May-Brith Ohman Nielsen fungerer som veileder/rådgiver. Målet er at prosjektet blir et phd-prosjekt med formelt opptak på universitet fra høsten 2013. Mye av forskningsfokuset for 2012 har dreid seg om sluttføring av Kjetils doktorgradsarbeid. Det er også brukt mye tid på å legge strategier og planer for videre faglig fokus for virksomheten, noe som blant annet munner ut i ny strategisk plan 2013-2016.

Av øvrige forskningsrelaterte aktiviteter i 2012 kan nevnes:

- Bidrag med kapittel av Kjetil Grødum om Historisk rettferdighet i boken "Den vanskelige historien", publisert ved Cappelen Damm høsten 2012.
- Delarrangør av internasjonal konferanse knyttet til temaet traume, hvor en av konferansens dager i sin helhet ble avholdt ved Stiftelsen Arkivet. Konferansen var et samarbeidsprosjekt mellom UiA, UiB og Stiftelsen Arkivet. Gro Kvanvig var ansvarlig for koordineringen av konferansen.
- Videreutviklet metodegrunnlag for forskning/dokumentasjonsprosjektet "Book of Memory" i samarbeid med det Kambodsjanske Dokumentasjonssenter (DC-Cam). I korthet går prosjektet ut på å dokumentere og videreformidle navnene på opp mot 2 millioner døde som følge av folkemordet i Kambodsja under Røde Khmer regimet. Dette er første gang informasjonen gjøres nasjonalt og internasjonalt tilgjengelig via vebb-baserte løsninger. Prosjektskisse og grunnlag for design av digitalt arkiv er klart. Avventer svar på søknader om midler til videreutvikling av prosjektet.

Krigsseilerprosjektet

Etter å ha gjennomført et vellykket dåpsarrangement med Hestmanden 22. november 2011, gikk Stiftelsen Arkivet i full gang med planleggingen av et nasjonalt krigsseilermuseum i det hundreårgamle skipet, basert på kontrakten som i 2011 ble initiert av Vest-Agder fylkeskommune og undertegnet med Stiftelsen Hestmanden. Fra og med 1. januar 2012 hadde Krigsseilerprosjektet tre fulltidsansatte engasjert i dette arbeidet; prosjektleder Ingrid Næser, museums- og formidlingsansvarlig Idunn Sem og historiker Bjørn Tore Rosendahl.

Krigsseilerne

I samsvar med kontraktens tydelige ordlyd om å bygge opp "en sterk og allsidig faginstitusjon" og drive "dokumentasjon, forskning og formidling av krigsseilernes historie i et nasjonalt perspektiv", gikk prosjektgruppen grundig til verks og med stor arbeidsiver. Stortingsmelding nr. 49 (2008-2009): Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling og fornying ble også lagt til grunn for arbeidet. Øverst på arbeidslisten stod hvordan vi om bord på Hestmanden kunne bygge en god didaktisk utstilling i et nyskapende museum som inviterer til utforskende læring, medskaping og aktualisering av historien. Planleggingen av museet skulle også ivareta minnested- og minnesmerkefunksjonen til skipet.

En strategi ble lagt med en to-trinnsløsning med mål om å kunne åpne første trinn av et nyskapende krigsseilermuseum i 2013. Denne prioriteringen gikk på bekostning av aktiviteter om bord på skipet. En viktig årsak til at vi valgte å gjøre det slik var de strenge sikkerhetskravene om bord som ville bli endret når en ny og bedre ankomst til skipet blir ferdigstilt. Fram til da kreves det fire personer for å ta imot én skoleklasse om bord. I første halvdel av 2012 ble det jobbet mye for å avklare løsninger og kostnader knyttet til å tilrettelegge skipet for formidling. Noen stikkord her er akustikk, sanitærforhold, publikumsmottak, krav om universell utforming, adkomst til skipet, fuktig og kaldt inneklima (jf. både publikum og elektroniske installasjoner), brannsikringstiltak, strøm/belysning og sikkerhet om bord. Dette er i seg selv krevende spørsmål å utrede i et hundre år gammelt lasteskip. At det var uklart om man skulle planlegge utfra flytende eller seilende skip kompliserte arbeidet ytterligere. Om skipet skal seile, så legger det bl.a. føringer for hvilke rom kan brukes til formidling og for hvilke elektroniske installasjoner som kan benyttes. Men aller mest skapte dette uavklarte spørsmålet problemer for finansieringen av den videre museumsutviklingen. Stiftelsen Arkivet etterspurte stadig en felles økonomisk strategi der museumsskipet er en integrert del av målsettingen. Vi søkte i 2012 en rekke potensielle finansieringskilder om penger til både aktiviteter og til oppbygging av museet, men med få positive svar.

Selv om planleggingen av museumsutviklingen ble prioritert, organiserte Stiftelsen Arkivet mange aktiviteter både på og rundt "Hestmanden" i 2012. Dette var også ledd i forberedelsene til krigsseilermuseet. Historiske omvisninger på skipet, foredrag og undervisning av skoleelever ble organisert for flere hundre personer i løpet av første halvdel av 2012. Med tanke på en variert formidling av krigsseilernes historie, har Stiftelsen Arkivet intervjuet 57 krigsseilere og bearbeidet disse med tanke på formidling. I tillegg til intervjuene er svært mange krigsseilere fotografert og filmet. Gjennom å bygge et nasjonalt nettverk har vi fått tilgang til spennende materiale som film, lydopptak og fotografier som andre har samlet inn før oss. I arbeidet med å utvikle hva som skulle formidles om bord har vi samarbeidet med landets fremste eksperter på krigsseilernes historie. Stiftelsen Arkivet opparbeidet også egen ekspertise på både historiefaglige og formidlingsfaglige områder.

Som ledd i museumsplanleggingen var allerede tre testinstallasjoner under utvikling sommeren 2012. Den første ble testet allerede i april, bl.a. på Kulturhuset Mølla på Grim. I juni 2012 ble også vandreutstillingen "DISSE INNTRYKKENE KOMMER FREM GANSKE STADIG" utviklet. De materielle utgiftene til denne utstillingen ble finansiert av Stiftelsen Arkivet (og ikke Krigsseilerprosjektet). Gjennom portretter, sitater og lydopptak presenterer utstillingen 25 gjenlevende krigsseilere og deres ektefeller som representerer de menneskelige omkostningene, enkeltmennesket og mangfoldet i krigsseilernes historie. Utstillingen er supplert av Stiftelsen Arkivets boksamling knyttet til krigsseilernes historie. I løpet av sommeren/høsten 2012 var utstillingen i Lyngør, Risør, på Hestmanden, Bragdøya, Arkivet og i to konteinere på Torvet i Kristiansand under Kulturnatta.

Vi har også drevet allmen historieformidling knyttet til krigsseilernes historie. Stiftelsen Arkivet er blitt en institusjon mange henvender seg til f.eks. for å få hjelp til å finne mer ut om sin krigsseilerfars historie. I 2012 ble 28 slike typer henvendelser saksbehandlet. Krigsseilernes dag, kronikk 8. mai, og bokmøte med Jon Michelet er andre former for historieformidling som er utført. På vår Facebook-side www.facebook/krigsseilerne er det høy aktivitet blant interesserte mennesker fra hele landet. Her er det også publisert en tidslinje som forteller krigsseilernes historie.

Noen undervisningsaktiviteter ble gjennomført i 2012; for ca. 230 elever. I tillegg ble et nettbasert undervisningsopplegg om krigsseilerne utarbeidet og publisert på nettstedet Krigsarkiver.no. Høsten 2012 skulle Stiftelsen Arkivet deltatt i Den kulturelle skolesekken med opplegget "Skap din egen digitale museumsinstallasjon". Dette var et ledd i arbeidet med å undervise i krigsseilernes historie mens vi testet ut pedagogiske opplegg og installasjoner som er under utvikling. Pga. oppsigelsene i prosjektet måtte dette dessverre utgå. Andre avlyste planlagt aktiviteter pga. oppsigelsene var knyttet til foredrag og profilering av museet under Trebåtfestivalen i Risør og Convoy Cup i Skudeneshavn.

Alle tre ansatte i krigsseilerprosjektet ble altså sagt opp med virkning fra 1. august 2012. En omfattende sluttrapport er utarbeidet, som hjelp til de som en gang skal ta opp igjen arbeidet med å skape et krigsseilermuseum om bord på Hestmanden. Årsaken til oppsigelsene var at prosjektets oppdragsgiver, Stiftelsen Hestmanden, på et styremøte i mars 2012 vedtok å stanse alle budsjetterte og planlagte utbetalinger til Stiftelsen Arkivet med den begrunnelse at Stiftelsen Hestmanden ikke kan tildele midler det knytter seg usikkerhet til. Stiftelsen Hestmanden leverte oppsigelse av kontrakten 15. oktober 2012. Iht. kontrakten termineres da avtalen 31.12.2013. Stiftelsen Arkivet har hele tiden forholdt seg til den signerte kontrakten og forsøkt å få til en ordnet og ryddig avvikling av prosjektet.

Men arbeidet med krigsseilernes historie satser Stiftelsen Arkivet videre på – på egen kjøl foreløpig. Historikeren i prosjektet, Bjørn Tore Rosendahl, utarbeidet høsten 2012 en skisse til en artikkelbasert PhD om krigsseilernes historie (veiledet av prof. May-Brith Ohman Nielsen, UiA), startet kildeinnsamlingen i dette arbeidet og etablerte både nasjonale og internasjonale faglig kontakter på dette fagområdet som så få har forsket på.

Musikkspill/Teater/Kunst/Andre aktiviteter

Sceneproduksjoner

"Du må ikke sove"
Dette er musikkcabaret om kjente og kjære sanger fra 1905 og frem til i dag. Temaet er krig og fred. Forestillingene er produsert av Asbjørn Arntsen sammen med studenter fra Universitetet i Agder og elever fra Karuss ungdomsskole. Det ble satt opp fire forestillinger på våren og fire forestillinger på høsten. Alle forestillingene var fullsatt. Ungdomsskolene som medvirke, har senere besøkt Auschwitz konsentrasjonsleir.

"Emigranten"
Teaterstykket "Emigranten" ble fremført på Arkivets scene torsdag 27. september. Stykket ble fremført av teatergruppen Exit. Stykket er en studie av to forskjellige emigranter med helt forskjellig bakgrunn. Den ene er intellektuell og den andre en arbeider som forlot landet sitt for å tjene penger. Stykket er skrevet av Slawomir Mrozek i 1974.

"Kuan Yin – ut av ruinene"
Stiftelsen Arkivets sceneproduksjon fra 2009,, "Kuan Yin- ut av ruinene", ble i 2013 fremført for over 600 skoleelever under Holocaustdagen 2012. Til sammen er forestillingen vist 24 ganger på ulike scener. Forestillingen handler om tyske Urd von Hentig (77) som overlevde 5 år som barn i et tilfluktsrom i Berlin.

Utstillinger

"Krigsseilerutstilling"
I etterkant av at Stiftelsen Arkivet intervjuet 57 krigsseilere i forbindelse med dåpen av Hestmanden, har det lykkes å skape ei spennende og interessant vandreutstilling om temaet krigsseilere.. Krigsseilernes innsats var Norges viktigste bidrag til de alliertes seier. Da krigsseilerne i uteflåten kom hjem etter krigen, møtte de et samfunn som ikke forsto hva de hadde vært gjennom og som i liten grad anerkjente deres innsats. Det er dette utstillingen handler om. Utstillingen består av fotografier, film og tekster. Tittel på utstillingen: "Disse inntrykkene kommer frem ganske stadig" Utstillingen har vært presentert i Risør, på Bragdøys, i Hestmanden og i to omganger på Arkivet.

Fra utstillingen "Disse inntrykkene kommer frem ganske stadig".

"64 trinn"
Fra februar til juni gjennomførte Marita Skeibrok Holthe et kunstnerisk prosjekt i samarbeid med Stiftelsen Arkivet der en tok utgangspunkt i den autentiske trappen som ble brukt til å føre fanger i etasjene og kjelleren. Prosjektet utgjorde Maritas eksamen i emnet Kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Agder. Dette var et stedspesifikt kunstprosjekt. Det betyr at kunstneren har valgt et bestemt sted, trappa som utgangspunkt for hele prosjektet. Ved "64 trinn" lykkes Marita å presentere historien på en ny måte, med skyggebilder, foto, lys og lyd. Utstillingen ble svært godt mottatt, fine avisomtaler og stor begeistring. Utstillingen ble også benyttet i undervisning en tid.

"Enigma session"
Torsdag 3. mai åpnet Stein Roger Sordal bildeutstillingen "Enigma Session" i foredragssalen på Arkivet. Bildene handler tematisk om britiske Alan Turing og hans arbeid med å dekryptere tyske "enigmakoder" under andre verdenskrig. Historikere verden over er enige om at Turings arbeid var med på å forkorte krigen. Bildene er print, olje og akryl. Utstillingen ble hengende oppe til over sommeren.

"Den som var er"
Torsdag 1. november åpnet utstillingen "Den som var er" i Foredragssalen på Arkivet. Det var romanforfatter Geir Stian Ulstein og kunst-fotograf Tor Simen Ulstein som har skapt utstillingen med støtte fra Norsk Forfattersentrum. Utstillingen besto av 12 svart/hvit fotografier som var kombinert med korte tekster til hvert bilde. Bildene viste ruiner av konsentrasjonsleirer i Polen. Utstillingen speiler at ondskapen finnes like levende den dag i dag. Ulstein &Ulsteins bestefar satt i fange i ulike konsentrasjonsleirer, og det er forhistorien til deres interesse for temaet.

Faste arrangementer:

Russerfangenes dag 5. mai
Minnemarkering og kransenedleggelse v/Einar Svendsen ved Grønn slette, Jegersberg. Den russiske ambassade hadde sendt det russiske flagget til markeringen.

Einar Svendsen taler under kransenedleggelse på Russerfangenes dag.

8. mai feiring
8-mai feiring i ny drakt. Stiftelsen Arkivet ønsket seg i 2010 en friskere linje i den tradisjonelle 8-mai feiringen, fra det historiske til det dagsaktuelle. Målet i 2012 var å komme videre, og bygge et spenn i markeringen, og skape nye perspektiver ut over det tradisjonelle. Dette gav seg utslag i markeringen i 2012 som hadde fokus på barn og verdiene fred, frihet, demokrati og menneskeverd. Arrangementet ble til i samarbeid med organisasjonene Redd Barna og FN- sambandet og hadde fokus på,barn. Barna ble inndelt i grupper som sirkulerte mellom ulike poster med forskjellige temaer.

Den nasjonale veterandagen
Regjeringen besluttet i 2011 at frigjøringsdagen 8. mai, også skal være vår nasjonale veterandag, og skal ha en markering med høy profil. Dette innebærer at det skal gjennomføres markeringer for å hedre veteraner i hele Norge. Dette omfatter veteraner fra 2,. Verdenskrig, tysklandsbrigaden og med et spesielt fokus på veteraner fra de internasjonale FN- og NATO-operasjoner helt frem til i dag.
På Arkivet ble det kransenedlegging ved Abdullahi Alason. Barnekor fra Solholmen skole sang 8-maisangen, "Vi er våren" akkompagnert av Jon Kleveland. På kvelden samme dag ble det arrangert paneldebatt der et knippe av byens politikere kom for å diskutere hvordan vi forholder oss til demokratiet. Dette er jo tatt opp til gjenvurdering etter 22 juli. Et annet spørsmål som ble stilt var

8. mai feiring i ny drakt.

hvordan vi møter tiggerne i Markens, bygging av moske, papirløse flyktninger og andre saker som utfordret vårt menneskesyn.. . Det er absolutt grunnlag for å utvikle denne viktige dagen videre. Til markeringen i 2010 ble det laget en 8. mai-sang med tekst av Tore Thomassen og melodi av Jon Kleveland. Dette er en fremtidsrettet sang som vi ønsker skal følge 8.mai-markeringene i årene som kommer.

Motstandskampens dag – 9. mai

Motstandskampens dag i 2012 ble markert i Grimstad og Arendal. Begge steder var det lagmann Hanne Sophie Greve som holdt minnetale og la ned krans. Skoleelever og musikkorps deltok sammen med spesielt inviterte veteraner. Det var god oppslutning om arrangementet, og ordførerne var begge steder til stede og åpnet arrangementene.

Krigsseilernes dag - 10. mai

Krigsseilernes dag ble arrangert for 9. gang. Bentein Baardson fortalte om sin far Brynjulv Baardson som var krigsseiler og satt tre år i japansk fangenskap. Harald Sødal intervjuet koner til krigsseilere; Helga Brandsnes og Selly Stamnes. Stein Roger Sordal presenterte sin utstilling "Enigma Sessions". Ellers deltok sanggruppen "Jolly boys". Som alltid ble kvelden avsluttet med allsang for en fullsatt sal; "We`ll meet again".

Forum for okkupasjonshistorie

Forum for okkupasjonshistorie avholdt 2 samlinger i 2011. Forumet er en møtearena som vi tror er viktig for utveksling av kunnskap og erfaringer når det gjelder forståelse av vår okkupasjonshistorie. Forumet er beregnet for personer som har okkupasjonen som interessefelt, men som ikke er faghistorikere.

Andre arrangementer:

70-års markering – senkingen av M/S Palatia

Den 21. oktober ble det en høytidelig og verdig minnemarkering på Lindesnes Fyr over de omkomne etter at M/S Palatia som ble senket av et britisk fly like ved Lindesnes fyr den 21 oktober 1942. 986 mennesker omkom. 915 russiske krigsfanger, 70 tyske soldater og en norsk los. Dagen ble lagt opp med seminar, film og minnehøytidelighet. Representanter fra den russiske ambassade var tilstede ved høytideligheten. Arrangementet var et samarbeidsprosjekt mellom Stiftelsen Arkivet, Stiftelsen Lindesnes Fyr og Agder Historielag.

"Kulturnatta 2012 – Kristiansand"

Stiftelsen Arkivet deltok på arrangementet Kulturnatta i Kristiansand den 29. september med et quiz-arrangement på Haandverkeren og ved at Krigsseilerutstillingen ble vist i to containere som ble satt opp på nedre torv. Krigsseilerutstillingen passet fint inn i de temariktige containerne, Arrangementet på Haandverkeren ble bra besøkt. Det ble lagt opp til Drop-in-quiz og LIVE-quiz.

Kjellerprosjektet:

Den nye utstillingen har vært i funksjon hele året 2012, og i det store og det hele fungerer utstillingen meget bra teknisk sett. Det viser seg at investeringene i Kjellerprosjektet i 2011 har vært lønnsom. Det er kun mindre vedlikehold og reparasjon som har vært nødvendig.

Til å begynne med ble det registret ripe-skader på flere av de store utstillingsplatene i korridoren. Etter at det ble montert grense-lister i gulvet for fysisk å kunne holde folk borte fra å skrubbe inntil platene, ser det ut til at dette problemet er eliminert.

Audioguide

Det har lenge stått på ønskelisten å etablere audioguide i kjelleren. I den anledning ble det tatt kontakt med Anette Rattfelt i firmaet Laterna Vox, som har utviklet systemet som blir brukt på Lindesnes Fyr. Det ble inngått en avtale med Anette Rattfelt om en audioguide som vil være i virksomhet i januar 2013. Audioguiden vil være på norsk, engelsk og tysk.

Arkivets Venneforening

Venneforeningen har ansvar for all omvisning i Gestapo-kjelleren. 5.823 mennesker har fått omvisning på Arkivet i 2012. 3.992 av disse er skoleelever. Ca 4.500 personer har i tillegg deltatt på ulike arrangementer. Totalt har mer enn 10.000 mennesker vært innom ulike aktiviteter i 2012. 3.806 av elevene som var på omvisning fikk, i tillegg, undervisning, hvor det blir samtalt videre om temaer som rasisme, menneskerettigheter, barn i krig, mobbing osv. I tillegg har 3.212 deltatt på andre undervisningsopplegg i regi av Stiftelsen Arkivet. Flere av våre omvisere har også deltatt i prosjektoppgaver for elever i videregående skole. Venneforeningen har også i 2012 brukt mye tid og penger på Gestapo-kjelleren.

Stiftelsen Arkivet besøker Helle gård, og avtaler å lage utstilling om Gunvald Tomstads innsats under krigen

Venneforeningen hadde dugnad utenfor huset på vårparten, hvor det ble ryddet og rengjort.

30. mai – 1. juni 2012 var 45 omvisere og medlemmer av Venneforeningen med på tematur til Lista/Flekkefjord/Evje/Arendal/Grimstad, hvor vi blant annet besøkte Norberg Fort, Helle gård, Hågåsen, Evjemoen og Hisøy.

I september var 79 medlemmer av Venneforeningen på tur til Russland, St. Petersburg til Moskva, hvor vi blant annet besøkte Vinterpalasset, Den Røde plass og ble mottatt av Norges ambassadør til Russland.

Alle var meget godt fornøyd med program og det sosiale samværet som turen skapte.

Hver første mandag i måneden avholdes det møte for omviserne og andre frivillige på huset.

Venneforeningens innsats på huset i 2012 anslås til å utgjøre ca 6 årsverk.

Årsberetning 2012 for Stiftelsen Arkivet

Virksomhetens art

Gjenskapningen av deler av et av landets mest omtalte Gestapo-hovedkvarter har hatt til hensikt å gi bilder av atmosfæren ved Arkivet under krigen. Resultater av totalitære ideologier og menneskeforakt satt i system, er blitt synliggjort.
Stiftelsen Arkivet har som mål å relatere denne grusomme historien til nåtid og fremtid. Gjennom undervisning, dokumentasjon, forskning og kulturformidling søker vi å gi det tidligere "Skrekkens hus" en ny og framtidsrettet rolle som skal forbindes med fred.. Stiftelsen Arkivets undervisning som følges av 6.-7.000 elever hvert år er et av våre viktigste bidrag til kunnskapsformidling og holdningsdannelse overfor nye generasjoner. Med husets historie som resonansbunn, vår fagkompetanse og våre didaktiske muligheter, har vi maktet å utvikle solide undervisningsopplegg av en type som skolene ikke er i stand til. Undervisningens kvalitet og relevans forutsetter nært samarbeid med skolene. "Menneskeverd", "toleranse", "demokrati", "mobbing", "respekt" er sentrale begreper i svært mye av det skolene gjør. Vårt mål er å bistå skolene i sine store dannelsesprosjekt og arbeidet er ytterligere aktualisert etter 22. juli 2011.

De fysiske fasilitetene er imidlertid blitt for små og begrensende – kapasiteten er sprengt. Det vurderes driftskritisk å snarlig utvide, tilby og åpne opp Arkivet for den stadig økende strømmen av barn, ungdom og voksne.
Styret etablerte derfor prosjektet "Større rom for menneskeverd" i 2010 hvis mål var å utvide den fysiske arenaen. Dette ansås avgjørende for Stiftelsens fremtid da det ikke finnes egnede alternativer for å utvide dagens bygning. I løpet av de siste månedene i 2012 begynte styret å tenke på alternative planer i.f.t. "Større rom for menneskeverd". Som følge av manglende respons fra Storting og regjering må Stiftelsen Arkivet vurdere et noe annerledes utbyggingsprosjekt.

Driftsfinansieringen nås gjennom alle de faste bidragsyterne, men Stiftelsen står selv for en betydelig inntjening gjennom gaver, bokutgivelser, prosjektarbeid og arrangementer.

Krigsseilerprosjektet har også i 2012 vært et betydelig prosjekt for Stiftelsen Arkivet. Fra og med 1. januar 2012 hadde krigsseilerprosjektet tre fulltidsansatte engasjert i dette arbeidet; prosjektleder, museums- og formidlingsansvarlig og historiker. Alle tre ansatte ble sagt opp med virkning fra 1. august 2012. Årsaken til oppsigelsene var at prosjektets oppdragsgiver, Stiftelsen Hestmanden, på et styremøte i mars 2012 vedtok å stanse alle budsjetterte og planlagte utbetalinger til Stiftelsen Arkivet med den begrunnelse at Stiftelsen Hestmanden viste til Kulturdepartementets krav om konsolidering av Stiftelsen Hestmanden og Vest-Agder museet, for å overføre midler. Stiftelsen Hestmanden leverte oppsigelse av kontrakten 15. oktober 2012. I henhold til kontrakten termineres da avtalen 31.12.2013. Stiftelsen Arkivet har hele tiden forholdt seg til den signerte kontrakten og forsøkt å få til en ordnet og ryddig avvikling av prosjektet. Men arbeidet med krigsseilernes historie satser Stiftelsen Arkivet videre på, på egen kjøl foreløpig. Historikeren i prosjektet utarbeidet høsten 2012 en skisse til en artikkel basert PhD om krigsseilernes historie.

Fortsatt drift

Årsregnskapet viser overskudd med kr. 69 601,-. Overskuddet tillegges fond med selvbestemte restriksjoner med kr. 15 935,- og annen egenkapital med kr. 53 666,-.
Stiftelsen har god egenkapital og har lav risiko i driften. Forutsetningen fortsatt drift er til stede og årsregnskapet bygger på denne.

Arbeidsmiljø/ytre miljø

Sykefraværet var i 2012 1,59 % og styret anser arbeidsmiljøet i stiftelsen som godt. Ansatte i virksomheten har ikke vært utsatt for ulykker eller fysiske skader. Stiftelsens virksomhet forurenser ikke det ytre miljø.

Likestilling

Stiftelsen Arkivet vil i tråd med de offentlige retningslinjer og intensjoner om likestilling arbeide for å oppnå ønskede målresultater.
Pr. dato er 3 av 8 faste representanter til styret og 7 av Rådets 24 representanter kvinner.

Andre forhold

Det er etter det styret kjenner til ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som har betydning for stiftelsens stilling og resultat.

Kristiansand, den 08.02. 2013

Lars Erik Lyngdal
styrets leder

Aslak Jørundland Brekke
direktør

Harald Sødal
nestleder

Birgit Atteskog
styremedlem

Gunvor Karlsen Andresen
styremedlem

Tor Hultmann
styremedlem

Nils Harald Rennestraum
styremedlem

Øystein Haga
styremedlem

Gro Kvanvig
styremedlem

Resultatregnskap

	Note	2012	2011
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Driftsinntekter			
Driftsinntekter	1	12 003 969	11 785 967
Sum driftsinntekter		12 003 969	11 785 967
Driftskostnader			
Varekostnad		66 015	22 604
Lønnskostnad	2	8 786 063	7 219 099
Avskrivning på varige driftsmidler	3	394 590	433 795
Annen driftskostnad	2	2 925 850	4 150 373
Sum driftskostnader		**12 172 517**	**11 825 871**
DRIFTSRESULTAT		**-168 548**	**-39 905**
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Finansinntekter			
Renteinntekt		278 407	224 732
Sum finansinntekter		**278 407**	**224 732**
Finanskostnader			
Rentekostnad		38 746	43 210
Annen finanskostnad		1 512	1 306
Sum finanskostnader		**40 258**	**44 515**
NETTO FINANSPOSTER		**238 149**	**180 217**
Resultat før endring av fond		69 601	140 312
Endring fond med selvpålagte restriksjoner	4	-15 935	-69 905
Sum endring fond selvpålagte restriksjoner		**-15 935**	**-69 905**
Resultat etter endring fond		**53 666**	**70 407**
Endring annen egenkapital	4	53 666	70 407
Sum		**53 666**	**70 407**

Balanse pr. 31.12.2012

	Note	2012	2011
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	3,5	2 216 059	2 610 649
Sum varige driftsmidler		**2 216 059**	**2 610 649**
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer		43 888	31 998
Sum finansielle anleggsmidler		**43 888**	**31 998**
Sum anleggsmidler		**2 259 947**	**2 642 647**
Omløpsmidler			
Varer			
Varer		16 000	41 000
Sum varer		**16 000**	**41 000**
Fordringer			
Kundefordringer		59 996	76 553
Andre fordringer		314 396	457 464
Sum fordringer		**374 392**	**534 018**
Bankinnskudd, kontanter o.l.			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	6	6 165 185	6 228 121
Sum bankinnskudd, kontanter o.l.		**6 165 185**	**6 228 121**
Sum omløpsmidler		**6 555 577**	**6 803 139**
SUM EIENDELER		**8 815 524**	**9 445 786**

Balanse pr. 31.12.2012

	Note	31.12.2012	31.12.2011
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Bunden egenkapital	4	200 000	200 000
Sum innskutt egenkapital		**200 000**	**200 000**
Egenkapital med selvpålagte restriksjoner	4	1 610 817	1 594 882
Annen egenkapital	4	2 627 916	2 574 250
Sum opptjent egenkapital		**4 238 733**	**4 169 132**
Sum egenkapital		**4 438 733**	**4 369 132**
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Avsetning for forpliktelser	7	1 555 768	1 555 768
Sum avsetning for forpliktelser		**1 555 768**	**1 555 768**
Annen langsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner	5	675 106	1 025 106
Sum annen langsiktig gjeld		**675 106**	**1 025 106**
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		146 066	223 793
Skyldig offentlige avgifter		436 770	471 253
Annen kortsiktig gjeld		1 563 082	1 800 734
Sum kortsiktig gjeld		**2 145 918**	**2 495 780**
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		**8 815 524**	**9 445 786**

Kristiansand, 20. februar 2013

Lars Erik Lyngdal
styrets leder

Gro Kvanvig
styremedlem

Harald Sødal
nestleder

Birgit Atteskog
styremedlem

Gunvor Karlsen Andresen
styremedlem

Nils Harald Rennestraum
styremedlem

Tor Hultmann
styremedlem

Øystein Haga
styremedlem

Aslak Jørundland Brekke
direktør

Noter 2012

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Stiftelsen har videre fulgt relevante bestemmelser i Foreløpig Norsk regnskapsstandard for ideelle organisasjoner utarbeidet av Norsk Regnskaps Stiftelse.

De unntaksregler som gjelder for små foretak er anvendt der annet ikke er angitt i regnskapsprinsipper.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter siste dag i regnskapsåret, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi (Laveste verdis prinsipp).

Anleggsmidler og langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk for virksomheten. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler føres opp i balansen og avskrives over driftsmidlets forventede økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være av forbigående art. Nedskrivinger blir reversert når grunnlaget for nedskrivingen ikke lenger finnes å være til stede.

Fond med selvpålagte restriksjoner

Fond for selvpålagte restriksjoner er mottatte midler som vanskelig kan sees på som reell gjeld for stiftelsen sitt vedkommende. Stiftelsen har selv foretatt avsetninger knyttet bruken til bestemte formål fremover. Det vil således betegnes som selvpålagte restriksjoner og er klassifisert deretter. Dette er gjennomført med utgangspunkt i foreløpig norsk regnskapsstandard for ideelle organisasjoner pkt 8. For ytterligere opplysninger vises til note 4.

Inntekter

Tilskudd inntektsføres i takt med bruken av midlene. Inntekter knyttet til levering av varer og tjenester inntektsføres på leveringstidspunktet.

Note 1 > Driftsinntekt

Driftsinntekter består av:	**2012**	**2011**
Inntekt omvisning og bevertning	124 668	122 025
Salg bøker	129 164	116 927
Salg av tjenester	419 323	58 339
Sum salgsinntekter	**673 155**	**297 291**
Inntekter husleie/lokalleie	436 465	475 737
Viderefakturering	211 093	307 607
Sum leie og viderefakturering	**647 558**	**783 344**
Statlige driftstilskudd - Kunnskapsdep. kap. 255	6 389 000	6 196 000
Statlige driftstilskudd - Norsk Kulturråd	1 290 000	1 251 000
Fylkeskommunale driftstilskudd	424 000	415 000
Kommunale driftstilskudd	647 000	685 500
Tilskudd prosjekt	1 880 577	2 095 222
Sum inntekstførte tilskudd	**10 630 577**	**10 642 722**
Gaver / sponsorinntekter	46 500	47 924
Annen driftsinntekt	6 178	14 686
Sum andre driftsinntekter	**52 678**	**62 610**
Sum driftsinntekter	**12 003 968**	**11 785 967**

I linjen gaver/sponsorinntekter er kun oppført gaver inntektsført/forbrukt i året. I år 2012 har stiftelsen i tillegg mottatt pengegaver på kr 19 615 som skal gå til bestemte formål. Disse gavene vil først bli inntektsført i takt med at de forbrukes.

Note 2 > Lønnskostnad

Stiftelsen har hatt ca 12 årsverk.

	I år	**I fjor**
Lønn	6 660 598	5 522 649
Arbeidsgiveravgift	1 062 865	866 989
Pensjonskostnader	923 797	559 744
Andre lønnsrelaterte ytelser	138 803	269 717
Totalt	**8 786 063**	**7 219 099**

Ytelser til ledende personer og revisor	
Direktør	706 909
Styremedlemmer	62 000

Samlet honorar til revisor er i 2012 på kr 31 889 inkl. mva. Dette beløper seg som følger:

Revisjon	14 165
Særattestasjoner	5 500
Annen Bistand	12 225

Stiftelsen kommer inn under reglene for obligatorisk tjenestepensjon. Stiftelsen har ytelsesbasert pensjonsforsikring i KLP. Forpliktelsen er ikke balanseført. De årlige betalingene er kostnadsført løpende. Jf NRS 8 om adgangen til å unnlate balanseføring av pensjonsforpliktelsen.

Note 3 > Avskrivning på varige driftsmidler

	Byggninger	Driftsløsøre Inventar mm.	Sum
Anskaffelseskost pr. 1/1	11 588 077	1 164 421	12 752 498
+ Tilgang	0	0	0
- Avgang	0	0	0
Anskaffelseskost pr. 31/12	**11 588 077**	**1 164 421**	**12 752 498**
Akk. av/nedskr. pr 1/1	8 977 428	1 164 421	10 141 849
+ Ordinære avskrivninger	394 590	0	394 590
- Tilbakeført avskrivning	0	0	0
Akk. av/nedskr. pr. 31/12	**9 372 018**	**1 164 421**	**10 536 439**
Balanseført verdi pr 31/12	**2 216 059**	**0**	**2 216 059**

Prosentsats for ord.avskr 3-10% 12-33%

Note 4 > Egenkapital

Stiftelsen skal ha en grunnkapital på kr 200 000,-
Hele stiftelseskapitalen er innbetalt.

Endring i egenkapital spesifisert:

	01.01.12	avsatt til fond	bruk av fond	31.12.12
Stiftelseskapital	200 000	0	0	200 000
Egenkapital med selvp. restr.	1 594 882	33 926	17 991	1 610 817
Annen egenkapital	2 574 250	53 666	0	2 627 916
Sum egenkapital	**4 369 132**	**87 592**	**17 991**	**4 438 733**

Stiftelsens styre har besluttet at egenkapital med selvpålagte restriksjoner skal benyttes til følgende formål:

	01.01.12	avsatt til fond	bruk av fond	31.12.12
Fond fredsbibliotek	70 342	0	17 991	52 351
Forskningsfondet	705 750	0	0	705 750
Fond for prosjektutvikling	793 790	33 926	0	827 715
Fond for Møvig Fort	25 000	0	0	25 000
Sum fond med selvp. restr.	**1 594 882**	**33 926**	**17 991**	**1 610 817**

Note 5 > Gjeld til kredittinstitusjoner

Langsiktig gjeld:	**2012**	**2011**
Gjeld til kredittinstitusjoner	675 106	1 025 106
Gjeld som er sikret med pant:	**2012**	**2011**
Gjeld til kredittinstitusjoner	675 106	1 025 106
Balanseført verdi av pantesikrede eiendeler:	**2012**	**2011**
Tomter og bygninger	2 216 059	2 610 649

Gjeld til kredittinstitusjoner vil etter planen nedbetales i løpet av 2 år.

Note 6 > Bankinnskudd, kontanter o.l.

Skattetrekkinnskudd utgjør pr 31.12. i år kr 246 119 og utgjorde pr 31.12. i fjor kr 291 402.

Note 7 > Avsetning for forpliktelser

Avsetning for forpliktelser består av:	**2012**	**2011**
Vedlikeholdsfond	1 500 000	1 500 000
Okkupasjonshistorie fond	55 768	55 768
Avsetning for forpliktelser	**1 555 768**	**1 555 768**

Vedlikeholdsfond er avsatt i samsvar med stiftelsens vedlikeholdsplan. I samsvar med regnskapsloven § 4-1 er det avsatt kr 1 500.000 pr. 31.12.2012. Avsetningen på kr 1 500.000 representerer utsatt vedlikehold i henhold til vedlikeholdsplanen. Avsetning vil bli inntektsført fremover i samme forhold som vedlikeholdsarbeidet kostnadsføres.

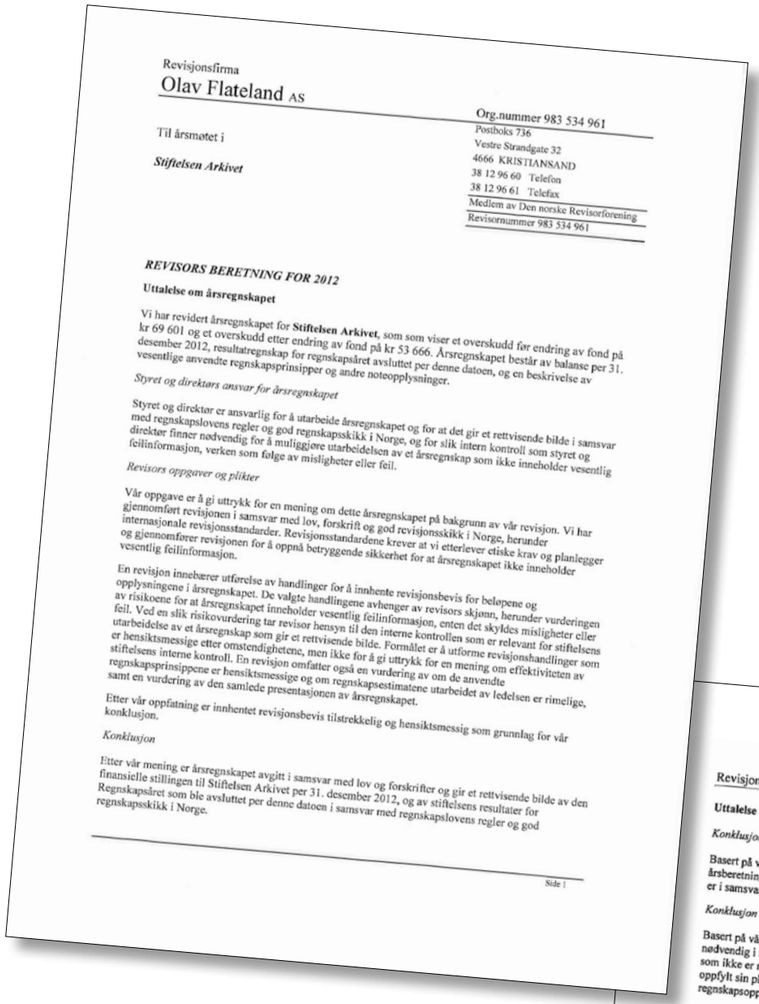

Revisjonsfirma
Olav Flateland AS

Org.nummer 983 534 961
Postboks 736
Vestre Strandgate 32
4666 KRISTIANSAND
38 12 96 60 Telefon
38 12 96 61 Telefax
Medlem av Den norske Revisorforening
Revisornummer 983 534 961

Til årsmøtet i

Stiftelsen Arkivet

REVISORS BERETNING FOR 2012

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for **Stiftelsen Arkivet**, som som viser et overskudd før endring av fond på kr 69 601 og et overskudd etter endring av fond på kr 53 666. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder internasjonale revisjonsstandarder. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for stiftelsens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvisende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av den finansielle stillingen til Stiftelsen Arkivet per 31. desember 2012, og av stiftelsens resultater for Regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Side 1

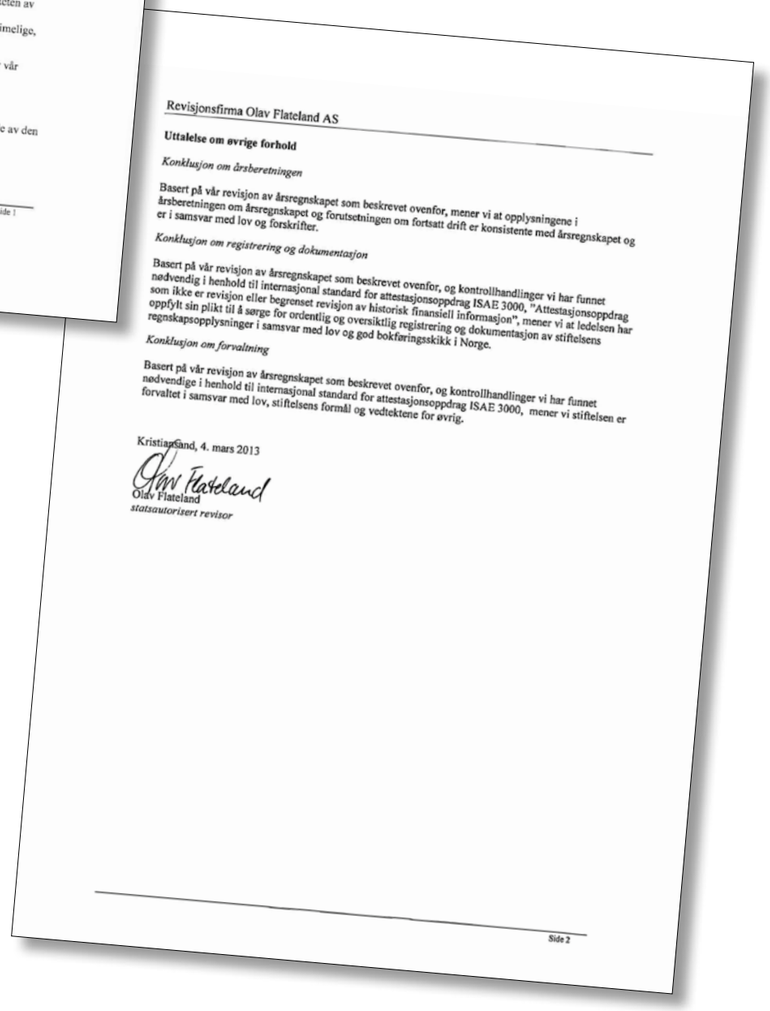

Revisjonsfirma Olav Flateland AS

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000, "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon", mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Konklusjon om forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000, mener vi stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Kristiansand, 4. mars 2013

Olav Flateland
statsautorisert revisor

Side 2

Ansatte i Stiftelsen Arkivet pr 31.12.2012

Navn	**Stilling**
Aslak Brekke	Direktør
Kjetil Grødum	Forskningsleder/Assisterende direktør
Ingvild Ruhaven	Undervisningsleder
Eystein Ellingsen	Formidler
Bjørn Tore Rosendahl	Historiker/Forsker - krigsseilerne
Thomas Hagen	Historiker/forsker
Stein Chr Salvesen	Informasjonsansvarlig
Gro Kvanvig	Prosjektleder
Kai Erland	Kulturkonsulent
Magne Thorbjørn Jensen	Økonomikonsulent
Line Veronika Sivertsen	Regnskapsmedarbeider
Stine S. Laursen	Kontorfullmektig
Inga Kaleck	Utvekslingsstudent
Peter Praefcke	Vaktmester - pensjonistvilkår
Randi Roland Huseth	Resepsjonist – pensjonistvilkår
Georg Kristoffer Fjalsett	Prosjektmedarbeider

Styret i Stiftelsen Arkivet pr 31.12.2012

Navn	Verv
Lars Erik Lyngdal	Leder
Harald Sødal	Nestleder- representant for Kristiansand kommune
Birgit Attestog	Styremedlem
Gunvor Andresen	Styremedlem
Tor Hultmann	Styremedlem – representant for Arkivets Venneforening
Nils Harald Rennestraum	Representant for Vest-Agder fylkeskommune
Øystein Haga	Representant for Aust-Agder fylkeskommune
Gro Kvanvig	Ansattes representant i styret
Inger Turid Tonstad	Vararepresentant for Lars Erik Lyngdal
Helene H. Knudsen	Vararepresentant for Harald Sødal
Ove Sten Olsen	Vararepresentant for Harald Sødal
Torunn Charlotte Nyberg Lund	Vararepresentant for Birgit Attestog
Aslaug Kristiansen	Vararepresentant for Gunvor Andresen
Kristian Sundtoft	Vararepresentant for Tor Hultmann
Janne Nystøl Spilde	Vararepresentant for Nils Harald Rennestraum
Anne Kari Mentzoni	Vararepresentant for Øystein Haga
Eystein Ellingsen	Vararepresentant for Gro Kvanvig
Stein Chr Salvesen	Sekretær

Rådet i Stiftelsen Arkivet pr 31.12.2012

Navn	**Verv**
Robert Mood	Rådsleder
Torleiv Austad	Nestleder
Nils Aurebekk	Rådsmedlem
Sylfest Lomheim	Rådsmedlem
Aud Blattmann	Rådsmedlem
Arne Eilertsen	Rådsmedlem
Arne Thomassen	Rådsmedlem
Anne Lønn	Rådsmedlem
Finn Holmer-Hoven	Rådsmedlem
Karen Junker	Rådsmedlem
Åse Lill Kimestad	Rådsmedlem
Bjørn Robstad	Rådsmedlem
Alex Scherpf	Rådsmedlem
Janne Haaland Matlary	Rådsmedlem
Kristen Taraldsen	Rådsmedlem
Inger Turid Tonstad	Rådsmedlem
Toralf Tveiten	Rådsmedlem
Stein Gauslaa	Rådsmedlem
Rolf Andersen	Rådsmedlem
Rita Johnsen	Rådsmedlem
Lasse Laudal	Rådsmedlem
Alf M. Huseth	Rådsmedlem

BJORVAND & SKARPODDE AS

“Større rom for menneskeverd”

Vesterveien 4, 4613 KRISTIANSAND
Telefon: +47 38 10 74 00, E-post: kontakt@stiftelsen-arkivet.no
WWW.STIFTELSEN-ARKIVET.NO